

Bölüm 18

ENERJİ VE SEKTÖRÜN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

Hasan AZAZI¹

Enerjinin Tanımı

Hayatı kolaylaştıran ancak aynı ölçüde bağımlısı haline gelen enerji, yüzyıllardır toplumsal yaşamda büyük önem taşımaktadır. İnsanlık tarihinin var oluşundan bu yana çok çeşitli bir yapı gösteren enerji, buhar makinesinin bulunmasıyla da aynı döneme tekabül eden modern sanayi döneminde büyük önem kazanmıştır.

Enerji, bir tanıma göre hareket ettirici güç anlamına gelmektedir (Doğanay, 1998). O halde enerji, hareketin ve işin kaynağıdır (Yerebakan, 2001). Diğer bir tanıma göre; hareket sağlayan güç anlamına gelen enerji, başka bir enerjiye dönüşümü mümkün olan ölçülebilir fiziksel bir büyüklüktür (Açıkgöz, 1998).

Enerjinin Önemi

Enerji, dış rekabetin artması bağlamında da ülkeler açısından önem taşır. Buna göre üretimde girdi olarak kullanılan enerji kaynaklarının geliştirilmesi, kullanılabilir hale gelmesi veya ucuz mal edilmesi büyüme ve rekabet açısından asıl hedef olmalıdır (Demirbaş, 2002). Enerji ve ekonomik gelişme arasındaki ilişki enerji gereksiniminin 'Demir Yasası' olarak bilinen bir ifade ile açıklanmıştır (İpek, 2008). Demir Yasası'na göre ekonomik büyüme oranındaki %1'lik bir artış yine enerji tüketiminde de aynı orandaki %1'lik bir artışa eşit gelmektedir (Pala, 2001). Ülke ekonomileri gelişmek için enerjiye giderek daha çok gereksinim duymaktadır. Özellikle petrol ve doğal gaz dünya enerji ihtiyacının büyük bölümünü oluşturmaktadır (Bayar ve Kılıç: 2014) Bu durumda hangi ekonomik sistem tercih edilirse edilsin, enerji olmadan ekonomik faaliyetlerden söz edilmesi mümkün olmayacaktır (Gumpel ve Hekimler, 2006).

Enerji Kaynakları ve Sınıflandırılması

Enerji kaynaklarını çeşitli şekillerde sınıflandırmak mümkündür. Enerji kaynakları, yeraltı- yerüstü olup olmayışları başta olmak üzere toplam beş kısımda sınıflandırılacaktır:

Petrol, doğal gaz, kömür, jeotermal kaynaklar, yer altı kaynaklarına örnek olarak gösterilebilir. Tükenmez olarak nitelendirilen hidrolik kaynaklar ise yerüstü kaynaklarının en önemlileridir (Ay, 2010). Ormanlardan sağlanan yakacak odunlar ve kültürel bitkilerin çeşitli atıkları da yerüstü kaynaklara örnek verilebilir.

¹Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi., Sosyal Bilimler Enstitüsü. Doktora Öğrencisi hasanazazi@gmail.com

- Üretici,
- Dağıtım Hizmetleri,
- Kişisel Hizmetler ve
- Sosyal hizmetlerdir.

Hizmet sektörünün, evrensel piyasalarda ticareti yapıldığından günün ekonomik yapısından da etkilenebilmektedir. Böylece hizmet ihracat oranlarında değişiklikler yaşanabilir. Tablo 7 ile yakın geçmiş ticari hizmetlerinin büyüme oranlarındaki değişiklikler bölgesel olarak ve 2013 ikinci çeyrek ile 2014 ikinci çeyrek zaman dilimleri aralığında incelenmektedir.

Tablo7. Ticari Hizmetler İhracatında Yıllara ve Bölgelere Göre Büyüme Oranları

	2013 2. Çeyrek	2013 3. Çeyrek	2013 4. Çeyrek	2014 1. Çeyrek	2014 2. Çeyrek
Kuzey ABD, Meksika	4	5	4	2	4
Avrupa	8	11	11	9	9
Asya ve Okyanusya	5	3	3	4	5
Dünya	6	7	7	6	7

Kaynak: UNCTAD ve WTO, 2014.

Avrupa ülkelerinde 2014 yılının ikinci çeyreğinde % 9'luk bir büyüme gözlenirken bu oran aynı zaman dilimi ile kıyaslandığında, Asya ve Okyanusya' da % 5, Kuzey Amerika ve Meksika'da % 4 olarak gözlenmiştir. Bölgesel olarak değerlendirildiğinde, 2013 yılının üçüncü çeyreğinde Asya ve Okyanusya ile 2014 yılının birinci çeyreğinde Kuzey Amerika ve Meksika' da görülen düşüşler dışında ticari hizmet ihracatın oranlarında bir istikrar olduğu söylenebilir.

Kaynakça

Açıkgöz, Ö.(1998). Alternatif Politikalar Acısından Türkiye, Türkmenistan ve Azerbaycan Enerji Sektörlerinin Analizi" Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Ortadoğu ve İslam Ülkeleri Enstitüsü, İstanbul.

Ay, A. (2010). Energy Sources and Investment Project Assessment: A Case Study About Wind Energy in Turkey, Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.

Banga, R.(2005). Role of Services in the Growth Process: A Survey, Indian Council For Research On International Economic Relations, *Working Paper* No.159,.

Başol, K., Durman M., Önder H. (2007). *Doğal Kaynakların ve Çevrenin Ekonomik Analizi*, Bursa:Alfa-Aktüel Yayınları.

Başol, K. (1995). *Türkiye Ekonomisi*, T.C. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları No: 464, 1. Baskı

Bayar, Y., Kılıç, C. (2014). Effects of Oil and Natural Gas Prices on Industrial Production in the Eurozone Member Countries. *International Journal of Energy Economics and Policy*, Vol. 4, No. 2.

- Demir, R. (2007). Türkiye’de Kamu Sektöründe Ücret Yapı Ve Politikaları, İÜ SBE Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Demirbaş, L. (2002). Türkiye’de Enerji Sektörü, Sektörün Problemler, Avrupa Birliği ve Türkiye’de Enerji Politikalar”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Isparta.
- Doğanay, H. (1988). *Ekonomik Coğrafya ve Enerji Kaynakları*, 2. Baskı, Erzurum: Şafak Yayınevi.
- Ertuğrul, M. (2006). Türkiye’de Sanayi Katma Değeri ve Enerji Tüketimi İlişkisi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Eser, U. (1993). *Türkiye’de Sanayileşme*, 1. Baskı, Ankara: İmge Yayınevi.
- FAO. (2013). Food Outlook Kasım 2013 Raporu, 05/05/2015 tarihinde <<http://www.fao.org/docrep/019/i3473e/i3473e.pdf>> adresinden ulaşılmıştır.
- Grönroos, C. (2000). *Service Management and Marketing: A Customer Relationship Management Approach*, Second Edition, UK: John Wiley& Sons Ltd.
- Gumpel, W., Hekimler A. (2006). *Avrupa ve Orta Asya Arasındaki Enerji Köprüsü Türkiye*, Kocaeli: Konrad-Adenauer-Stiftung Yayını.
- Gülse, H. (1996). Türkiye’ nin Tarıma Dayalı Sanayi Sektöründe Yapısal Değişimler ve İzlenen Politikalar, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Tokat.
- Gündoğan, N. (2002). Hizmetler Sektöründe İstihdam, *Kamu-İş Dergisi*, C(7), S(1).
- Han, E., Kaya, A. (2002). *Kalkınma Ekonomisi Teori ve Politika*, Geliştirilmiş 4. Baskı, Eskişehir.
- IEA. (2014). Key Word Energy Statistic 2014, 05.05.2015 tarihinde <<http://www.iea.org/publications/freepublications/publication/keyworld2014.pdf>> adresinden ulaşılmıştır.
- İnamoğlu, Y. (2013). Türkiye’de Hizmet Sektörünün Gelişimi ve Ekonomik Büyümeye Etkisi”, Bülent Ecevit Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak.
- İpek, E. (2008). Dünya Petrol Fiyatlarındaki Değişimin Türkiye’nin Ekonomik Büyümesi Üzerine Etkileri”, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Balıkesir.
- Kılıç, C., Bayar, Y., Özcan, B. (2014). Petrol Fiyatlarının Borsa İstanbul Sanayi Fiyat Endeksi Üzerindeki Etkisi. *Kamu-İş Dergisi*, C:13, S:3.
- Kılıç, C. (2011). Finansal Liberizasyonun Sektörel Yapı Değişimleri Üzerindeki Etkileri: Türkiye Örneği”, İÜ SBE Doktora Tezi, İstanbul.
- Kotler, P., Armstrong, G. (1996). *Principles of Marketing*”, Seventh Edition, USA: Prentice International.
- MEGEP. (2008). Büro Yönetimi ve Sekreterlik Arşivleme Sistemi, Ankara.
- Mudie, P., Pierre, A. (2006). *Services Marketing Management*”, Third Edition, USA: Elsevier Ltd.
- Orhan, Z. (1999). Türkiye’ de Tarımsal Destekleme ve Taban Fiyatları Uygulaması”, İstanbul: İstanbul Tic. Odası Yay No:1999(62).
- Özdemir, Başer vd.;
05/15/2015 tarihinde <<http://www.journals.istanbul.edu.tr/iusskd/article/viewFile/1023000086/1023000081>> adresinden ulaşılmıştır.
- Pala, C. (2001). Sanayileşme Sürecinde Enerjinin Yeri ve Önemi”, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara,
- Seyidoğlu, H. (2002). Ekonomik Terimler Ansiklopedik Sözlük”, Genişletilmiş Baskı, Gizem Can Yayınları, İstanbul.
- Taşdemir, Ş. (2014). Enerji Kaynaklarında Dışa Bağımlılık Sorununun Makroekonomik Etkileri”, Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay.
- TCMB. (2014) Elektronik Veri Dağıtım Sistemi Araştırması (2014),15.05.2015 tarihinde <<http://evds.tcmb.gov.tr/yeni/cbt.html>> adresinden ulaşılmıştır.
- Yerebakan, M. (2001). Rüzgar Enerjisi, İstanbul: İTO Yayınları,
<http://ozelsektor.nedir.com/15/05/2015> tarihinde ulaşılmıştır.